

# Методика викладання у вищій школі

к.пед.н., доц. Беспарточна О.І.

# ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

1. Концептуальні напрямки розвитку вищої освіти в Україні.
2. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти.
3. Адаптація вищої освіти України до вимог Болонського процесу.
4. Предмет та основні категорії педагогіки вищої школи.
5. Методи та методика сучасного науково-педагогічного дослідження

# Концептуальні напрямки розвитку вищої освіти в Україні

З метою реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу, Указами Президента України затверджена Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу. Основними напрямками культурно-освітньої і науково-технічної інтеграції визначено впровадження європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширення власних культурних і науково-технічних здобутків у ЄС.

# ЗДІЙСНЕННЯ ДАНОГО ЗАВДАННЯ ПЕРЕДБАЧАЄ

взаємне зняття будь-яких принципів, на відміну від технічних, обмежень на контакт і обміни, поширення інформації;

здійснення спільних наукових, культурних, освітніх та інших проектів;

залучення українських вчених та фахівців до загальноєвропейських програм наукових досліджень.

Стратегічні напрямки розвитку вищої освіти визначені Конституцією України, Законами України „Про освіту”, „Про вищу освіту”, Національною доктриною розвитку освіти, указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України.

Основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних досягнень.

# ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

особистісна орієнтація вищої освіти;

створення для громадян рівних можливостей у здобутті вищої освіти;

постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу;

запровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій;

розвиток освіти, як відкритої державно-суспільної системи;

інтеграція вітчизняної вищої освіти до європейського та світового освітніх просторів.

# Реалізація цих напрямів передбачає наступні заходи:

- перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців

- формування мережі вищих навчальних закладів, яка за формами, програмами, термінами навчання і джерелами фінансування задовольняла б інтересам особи та потребам кожної людини і держави в цілому;

- підвищення освітнього і культурного рівня суспільства, створення умов для навчання на протязі всього життя;

- збереження і примноження національних освітніх традицій.

У 2001 році вступив у дію „Комплекс нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти”. Він регламентує нові вимоги до освіти і професійної підготовки фахівців у ВНЗ, обумовлені ідеями і принципами ступеневої освіти в Україні.

В цьому контексті реформування вищої освіти України проводиться із урахуванням вимог Міжнародної стандартної класифікації занять (ISCO-88 (МСКЗ)), Міжнародної стандартної класифікації освіти (ISCED-97 (МСКО)), Міжнародного стандарту якості серії ISO 9000 та вимог, критеріїв та стандартів, які узгодили країни-учасниці Болонського процесу.

Рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 28 лютого 2003 р. було ухвалено здійснення комплексу заходів щодо виходу національної вищої школи на міжнародний ринок освітніх послуг та організаційного забезпечення приєднання України до Болонського процесу.

# Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти

# *ОСНОВНА КОНЦЕПЦІЯ -*

участь вищої освіти України у Болонських перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток і набуття нових якісних ознак, а не втрату кращих традицій і зниження національних стандартів якості.

Спроби надати вищій школі загальноєвропейського характеру розпочалися у 50-і роки ХХ століття з підписання Римської угоди, Лісабонської конвенції (1997), Сорбонської декларації (1998).

Болонська конвенція стала основою для розвитку Болонського процесу. Вона підписана 19 червня 1999 р. 29 європейськими країнами.

Болонським процесом прийнято називати діяльність європейських країн, яка спрямована на те, щоб зробити узгодженими системи вищої освіти цих країн. Її основний зміст в тому, що країни-учасниці зобов'язалися до 2010 року привести свої освітні системи у відповідність до єдиного стандарту.

Вихідні позиції учасників процесу у тексті Болонської декларації формулюються так: «Європа знань» є на сьогодні широко визнаним незамінним фактором соціального і людського розвитку, невід'ємною складовою зміцнення та інтелектуального збагачення європейських громадян.

# ПРИЧИНИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ БОЛОНСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ

1. Докорінні перетворення в економічних системах всіх розвинених країн.
2. Наявність конкуренції у науковій сфері.
3. Внутрішня зацикленість національної системи освіти.
4. Прагнення об'єднати розрізнені потенціали європейських країн в єдиний економічний механізм.
5. США значно випереджають Європейські країни по цілому ряду показників, які відносяться до системи освіти.

# Цілі Болонського процесу:

- підвищення якості освітніх послуг та набуття європейською освітою незаперечних конкурентних переваг;
- розширення доступу до європейської освіти;
- формування єдиного ринку праці вищої кваліфікації в Європі;
- розширення мобільності студентів та викладачів;
- прийняття порівнюваної системи ступенів вищої освіти з видачею зрозумілих в усіх країнах Європи додатків до дипломів.
- підвищення рівня конкурентоспроможності Європейської системи вищої освіти.

## *Принципи Болонського процесу:*

- 1. Введення двох циклів навчання.*
- 2. Введення кредитної системи.*
- 3. Контроль якості світи.*
- 4. Розширення мобільності.*
- 5. Забезпечення працевлаштування випускників.*
- 6. Забезпечення привабливості європейської системи освіти.*
- 7. Вища освіта повинна ґрунтуватися на наукових дослідженнях.*



## *Неадекватність системи вищої освіти України Європейським освітнім стандартам*

- 1. Ступенева система підготовки фахівців.*
- 2. Система організації навчального процесу.*
- 3. Система навчального навантаження базується на європейській кредитно-трансферній системі (ECTS).*

При використанні ECTS навчальний рік еквівалентний 60 кредитам. У навчальному році повинно бути не більше 12 дисциплін (6 у семестр). Якщо поділити 60 кредитів на 12 дисциплін, отримаємо навчальне навантаження на одну дисципліну на рівні 5-ти кредитів. Більшість дисциплін за Болонським взірцем мають 4-5 кредитів. У вітчизняній практиці: 1-2 кредити.

## **Для вирішення цієї неадекватності необхідно виконати наступні завдання:**

Впровадити кредитно-модульну систему.

Переглянути перелік спеціальностей.

Ступеневу систему підготовки фахівців пропонується здійснювати на двох рівнях: бакалавр (3-4 роки), магістр двох типів: магістр прикладного напрямку за відповідною спеціальністю бакалавра (1 рік); магістр науки (2 роки).

Переглянути та удосконалити освітньо-професійну програму підготовки бакалаврів і магістрів з метою укрупнення дисциплін (не більше 6-ти в семестр).

Запровадити стандартизований додаток до диплому.

Впровадити систему організації навчального процесу з урахуванням положень системи ECTS (європейська кредитно-трансферна система).

# ПРЕДМЕТ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

*Вища освіта – результат засвоєння систематизованих наукових знань, умінь і навичок про соціальну сутність і зміст конкретної професійної діяльності. Вища освіта вважається необхідною умовою для підготовки людини до здійснення соціально-професійних функцій на відповідному професійному рівні.*

**Педагогіка** – комплекс теоретичних і прикладних наук, що вивчають процеси навчання, виховання і розвитку особистості, а також, ймовірні шляхи удосконалення цих процесів.

**Педагогіка вищої школи** є галуззю педагогічної науки, яка вивчає теоретичні та практичні проблеми вищої професійної освіти

**Об'єктом педагогіки вищої школи** є система вищої освіти і педагогічні процеси в ній.

**Предмет педагогіки вищої школи** є: навчально-виховний процес та процес професійної підготовки спеціалістів, культурної еліти сучасного суспільства; вивчення закономірних зв'язків, які існують між розвитком, вихованням та навчанням студентів у ВНЗ; розробка на цій основі методологічних, теоретичних та методичних проблем становлення сучасного інтелектуального висококваліфікованого фахівця у будь-якій галузі матеріального чи духовного виробництва

# Категорійно-понятійний апарат педагогіки вищої школи

1. **Методологічні категорії:** педагогічна теорія, педагогічна концепція, педагогічна закономірність, педагогічний принцип.
2. **Процесуальні категорії:** виховання, навчання, освіта, розвиток, формування особистості; навчально-виховний процес.
3. **Суттєві категорії:** мета, завдання і зміст навчання і виховання; професіограма спеціаліста (викладача університетів і вищих навчальних закладів), діяльність (викладача і студента); диференційований та індивідуальний підходи; прогнозування наслідків педагогічного впливу, планування навчальної роботи, форми, методи й засоби виховання і навчання; педагогічні технології навчання і виховання, управління навчально-виховним процесом, самостійна робота студентів, науково-дослідна діяльність студентів; гуманізація і гуманітаризація вищого навчального закладу.

# Методи та методика сучасного науково-педагогічного дослідження

**Метод науково-педагогічного дослідження** - спосіб дослідження психолого-педагогічних процесів формування особистості, встановлення об'єктивної закономірності виховання і навчання.

**Методика дослідження** – процедура, послідовність здійснюваних пізнавальних і перетворюючих дій, операцій та впливів стосовно предмета, спрямованих на розв'язання дослідницьких завдань.

Педагогіка вищої школи використовує такі методи педагогічних досліджень: педагогічне спостереження, бесіда, інтерв'ю, анкетування, соціометричні методи, тести, вивчення продуктів діяльності тощо.

## ЛІТЕРАТУРА

1. *Вітвицька С.С.* Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. - Київ: Центр навчальної літератури, 2006.- 384 с.

2. *Гура О.І.* Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 224 с.

3. *Нагаєв В.М.* Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.

4. *Фіцула М.М.* Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2006. – 352 с.